
ПРОГЛАС

Издание на Филологическия факултет
при Великотърновския университет “Св. св. Кирил и Методий”

кн. 2, 2014 (год. XXIII), ISSN 2367-8585

ЗА ПОВРАТНИТЕ ВРЕМЕНА В БЪЛГАРСКАТА ЛИТЕРАТУРА ON THE TURNING POINTS IN BULGARIAN LITERATURE

**Nikolina Burneva, *Wendezeiten in der bulgarischen Literatur.*
Göttingen, Universitätsverlag, 2013, 250 S.
ISBN 978-3-86395-120-7**

Книгата на Николина Бурнева *Wendezeiten in der bulgarischen Literatur (Повратни времена в българската литература)* беше приета с голям интерес и беше представена по повод петдесетгодишнината на Института по славянска филология в Университета в Гьотинген. В този свой труд Бурнева проследява процеса на враждане на българската литература в общоевропейския литературен дискурс от краевековието до наши дни. Сборникът със студии очертава специфични похвати за естетизирането на съществени социално политически и идеологически мотиви. Структурата на студиите се съобразява с компетенцията на читателя относно специфичните особености на балканските култури, но и със стереотипите, установили се в мисленето за Балканите в Средна Европа.

Трите части на книгата са показателни за концепцията ѝ: „Авангардът, лице в лице с традицията“, „Дългото сбогуване и... неслучващото се пристигане“ и „За тълкуването на националната история в преломни години“.

Уводната студия за началото на модерността в края на XIX век има информативен характер и систематизира вече наличните изследвания върху класическата българска модерност, препращайки и към публикации от български литератори на немски език. Останалите

девет студии проследяват проявленията на модерността в разкрепостяването на естетическия вкус и в укрепването на индивидуалната претенция за субективен светоглед. В книгата си Бурнева се спира само на литература, излязла в България, и не обръща внимание на мигрантската литература от българи, пишещи в чужбина. Без да претендира за пълна репрезентативност на подбрения корпус, тя търси онези интригуващи, неизтъркани от твърде често и пространно обговаряне литературни явления, които да покажат самобитния, непринуден и оригинален облик на редица наши автори.

Социологическият анализ не се натрапва с прекомерно теоретизиране, но отчита принципни културно антропологични параметри и начина, по който те са осъществени в обследвания корпус от произведения. Женските образи са особено интригуващи, щом се анализират с оглед на съвременните джендър теории – Яна Язова е разгледана в самостоятелността ѝ като даровита и нестандартна поетеса, а не – както обикновено – като функция на нейния амбициозен любим. Чрез традиционните архетипи на жената – Мати България, Пазителката на семейното огнище и Гергана – в поезията на Станка Пенчева, Мирела Иванова и Ина Мерджанова е конструирана една фикционална биография на българската (градска) жена в условията на последния ни преход. В деконструкциите на библейските и митологичните сюжети у Кристин Димитрова, Емилия Дворянова, Елена Алексиева и Сава Василев личи глобалната тенденция към пост-историчното. Историята на политическите обрати и преломи става особено драматична, щом се разкрие чрез трансформацията на художествените платформи, които иронизират и пародират унаследените жанрове, напр. у Христо Бойчев, Пламен Антов, Георги Господинов и др.

С успешно подбраните заглавия на отделните глави Бурнева успява да представи най-характерните черти на представените произведения и по този начин да заинтригува немския читател с актуалните явления в българската литература: Например в студията *Митични и библейски пентименти в български разкази от 21. век* тя пише за: „Литературна травестия: Олимпийци и олигарси“ (*Сабазий*); „Реалното – имагинерното – символичното“ (*Земните градини на Богородица*), „Деконструкция: Кой е той, тя или ние“ (*Кой*). Образът

на жената в България след промените е представен под заглавие *Добре сме, но ще се оправим*, а прегледът на съвременната поезия е озаглавен с цитат от виц: „*Те са в очакване на Годо, а ние гоним вятъра*“. С елегантен стил, чувство за хумор и задълбочено познаване на двете култури Бурнева съумява да извърши културния трансфер, като не пропуска да обърне внимание и на чалгата, чиито талази са трудно описуеми за немския читател.

Изследването на Николина Бурнева е в сферата на сравнителното литературознание. Едно представяне на („малката“) българска литература в чужбина е значително по-успешно, когато става в понятийния контекст на приемащата култура. Предлагайки своя бикултурен прочит и съобразявайки се с фоновите знания на немската публика, Бурнева разчупва установени стереотипи в естетическите оценки и създава една жива и изненадващо привлекателна картина на българската литература. Като анализира отделни емблематични явления, книгата *Повратни времена в българската литература* допринася за нова редакция на литературния ни канон и за обвързването на литературната практика с промените на мантилитетните нагласи в нашето общество.

Пенка Ангелова